

N.F.S. Grundtvig "Et Par Ord i Anledning af det forkyndte Søragespil: Signe."

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.2, maj 2013

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1807 (SJ: 68)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 1

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer og indledning er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Maria Jørgensen og Klaus Nielsen

Textredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Maria Jørgensen og Johnny Kondrup

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:249

Et Par Ord i Anledning af det forkyndte Søragespil: Signe

Det er andet at komme sligt frem,
End hver kan tænke og vide .

Johannes Franciscus.

Disse gyldne Ord, som stande i Æreverset til Mester Anders Søfrensen Vedel , foran Udsættelsen af Saxo , runde mig flux i Tanke ved Synet af et utrykt Søragespils andens Akts fjerde Scene, som findes i Martshæftet af Minerva.

Naar den dybe Følelse udtaler sig i Ord, da skabes et nyt Sprog, som kun Faa monne forstaae; men naar den præger sig i Handling, da troe næsten Alle at kunne omfatte den, fordi Alle dog kunne efterligne Handlingens Skygge, der træder frem for det ydre Øie. At denne Tro er meget ilde grundet, seer Enhver, og dog møde vi i Litteraturen ofte dens Bekiændere.

Signe og Hagbarth ere formodentlig alle Læsere bekiændte af Suhms Fortælling, eller er maaskee ogsaa den gaaet af Moden, som en ubehagelig Erindring om, at det engang saae anderledes ud i Nord? Dog, saameget har man dog vel hørt, at hine Tven |A:250| de vare to forelskede Narre, der agtede Kiærlighed høiere end Livet.

Af dette Æmne byder Hr. Dampe os en Bearbejdelse, og jeg skal, efter en forudskikket almindelig Bemærkning, stræbe at vise, om vi skylde ham Tak.

Sørgespillet, eller rettere, for ei at nære vrang Begreber, Dramaet, bør, som ethvert Kunstværk, anskues heelt; men ligesom Forstanden kan i Maleriet skiælne mellem Omridset, Gestalten, og Koloriten, saaledes kan den og i Dramaet adskille Stoffet eller Fortællingen, Materien eller Gemytterne, og Formen eller det poetiske Klædemon.

Man seer lettelig, at ingenlunde den første af disse Dele, tænkt for sig selv, er et Noget, men at kun de tvende sidste ere vigtige, og at det altsaa er fra Poesiens Side ligegyldigt, enten Stoffet er et historisk Faktum, eller ikke.

Vil man søge et historisk Stof, da maa man aldrig glemme, at Kamp og poetisk Kamp er Dramaets Væsen; men vil Digteren, at hans Produkt skal ved Stoffet vinde mere Interesse, da maa han vælge et, som tillige indslutter Grundtrækkene til et Billede af høiere Gemytter. Herved er virkelig meget vundet, da et saadant Stof, liig en høiere Aand, styrer hans Fied; men han er da ogsaa forbundet til at lade sig styre, og virkelig udvikle hine Grundtræk. |A:251| Det er kun det blotte Stof, han har Ret til at forandre, og vover han at indtvinge en Betydning, forskiællig fra den, Historien kiædede til Stoffet, da har han overtraadt Pagten, og sikkerlig vil Stoffet hævne sig ved at søndre Produktets Eenhed.

Et mærkeligt Exempel have vi i Shakespears Hamlet. Stoffet er hentet fra den poetiske Kamps sande Fædreland, fra gamle Nord; men, skiøndt Figuren er sand poetisk, opdage vi dog ei mindste Spor af den Form, Poesien antog i Norden. Hvem kan beundre hiin evige Mindestøtte, den herlige Digter reiste sig, og dog ønske den anderledes bygget? Men hvem kiænder Grunden, hvorpaa den hviler, og ønsker ikke at kunne bortflytte den fra en Jordplet, i hvilken ganske andre Erindringer ere rodfæstede!

Er det nu saa, da maa det kaldes ubetinget Pligt for hver den, som vil hente Stof fra Norden, at han kiænder det, og beskuer det poetisk. Han maa udfinde Handlingens strænge Forbindelse med

Tilværelsen i hin gamle Tid, hvis Foster den var, og derefter passe dens Klædning. Skeer det ikke, da have vi Ret til at dadle selv den bedste Digter; thi han udrev da voldsom et Led af den Kiæde, han enten burde givet heel, eller ladet være ganske urørt.

Træder derimod En frem med Noget, der skal være kommet fra gamle Nord, skiøndt vi kun faae at see Handlingens kraftløse Gienfærd, klædt i Usands **A:252** og Hverdagsphraser, da bør saadant strængt paatales; thi en dobbelt Forbrydelse er det, at give noget Slet, og dog ville paatrykke det Oldtidens Stempel.

Af egen Erfaring veed jeg, hvor let man ved første flygtige Blik lokkes til at fremstille gamle Nord, fordi Alt der synes givet, og er det under en vis Betingelse ogsaa; men jeg veed tillige, at hver den, som fik nogen Sands for de Gamles Runestave, og i det Hele for Poesie, vil snart indsee sit Arbeids Usselhed, og tilintetgiøre det, fordi han seer Norden tilintetgiort i det.

Hr. D. har viist Agtelse for Publikum ved at give en Prøve, og han vil sikkert, for sin egen, for Publicums, og især for gamle Nordens Skyld, aldrig lade et Sørgepil komme for Lyset, i hvilket nærværende Scene kunde passe. At han ikke bør, trængte vel neppe til Beviis; men jeg ønskede at overbevise ham selv, og skal man dømme efter de fleste Bearbejdelser, vi have af Oldtiden, turde nogle Vink ei være saa ganske overflødige.

Hagbarth og Signe vare Nordboer, Asernes Dyrkere. Dette er Synspunkten, hvorfra Digteren strax vilde betragte Handlingen, naar han fandt den passende til sit Øiemed.

Hvorledes elskede Nordboen?

Dybt, inderlig, og glødende, men uden Frygt; thi han vidste: at Nordens Mø oplivedes af Ilden i **A:253** Kæmpens Barm; at hun var tro som en Fostbroder; at hans Arm var stærk til at væрге ham og den Elskede, og endelig at han, faldende i Striden, skulde klæde Hærfaders Bænk, ja engang nyde den herlige Løn, at kæmpe mod Jetter for Odin og Freja . Han vidste, at Andres Sværd faldt tungt som hans, og derfor spildte han ei den løbende Tid med usle Komediescener; men hensank i fuld Nydelse af Øieblikket. Han var ingen svækket Halvmand, og kunde derfor ei heller glædes ved at see sin Elskede lide.

Nordens Mø elskede, som hun maatte, for at elskes af en Saadan. Med Skioldet værgede hun sin Elsker i Kamp; med Kyssets lægende Olie helede hun hans dybe Saar; og paa hans Bautasteen besvimed hun ikke, men nedsank livløs. Saaledes elske Signe og Hagbart selv hos Saxo , og monne de være de eneste? See vi ikke Ogn , hvor hun stander paa Høien at skue sin Elskers Kamp med Oddur hiin stærke, og varme det kolde Jern i sit Blod, da Hergrim falder? See vi ikke Helga, hvor stivt hun stirrer paa Gunlaugs Kaabe, indtil det sortner for Øiet, og hun er ikke mere? Ja beskue vi ikke netop saaledes Urtyper for Nordboens Kiærlighed, Freja?

Han træde frem, Gudspotteren Loke, med sit hele Følge, der skiændede Freja ved at kalde hende Nordens Venus! de træde frem! og gientage de da |A:254 med en Lyd Bespottelsen, da frygte de sig for de Danskes klirrende Sværde!

See, hvor i Nattens
Øde hun træder
Lønlige Veie,
Vandrer til Hyndla,
Spaavise Qvinde,
For at udforske
Othars den gudlige
Æt, som de vrede
Norner i Mørket
Hyllede ind!

See, hvor hun sorgfuld
– Hnossis den kiærlige
Moder – saa vide
Vandrer om Lande,
For at oplede
Elskede Othar ,
Som fra de skinnende
Sale bortflygted',
Drevet af Nornernes
Grusomme Bud!

Ei kan hun Døden
Skue, før Surturs
Luende Arme
|A:255 Vældig omfavne
Himmel og Jord.

Skønne som Guldets,
Tunge som Guldets,
Taarer dog stadig
Fra den Graadfagres
Øie nedrinde,
Pryde og væde
Blussende Kind.

Man har sagt, at de gamle Skialde ei have synderlig besiunget Kiærlighed, og været nær ved, deraf at uddrage Slutningen, at vore Fædre dog nok egentlig ei forstode at elske, men kun med Haanden strede om Qvindens Eie, som Akil og Atriden med Munden om den rosenfarvede Briseis. Sandt er det, at vi intet finde af hiint

sentimentalske Væv, hvormed Kiærlighed i senere Tider vanskabtes paa Prent; men opvoxte den sande Kiærligheds vidunderlige Plante i vor egen Barm, da ville vi finde den pragtfuld prange i Qvadene om Brynhild og Hialmar , som i Mytherne om Freja og Frej.¹

Næst efter disse sidste kiænder jeg intet Digt, der mere levende vidner om de Gamles dybe Følelse, end det eddiske Digt: Fiølsvins Mal; og dersom det |A:256 lykkedes mig, at meddele Læseren ogsaa kun en liden Deel af den Interesse, jeg føler for gamle Nord, vil han neppe fortryde, her at finde en kort Udsigt over dette Kvæde.

Hvem de handlende Personer ere, lader sig ei saa meget let bestemme; men det kan ogsaa her, hvor vi kun have med deres Gemytter at giøre, være fuldkommen ligegyldigt.

Nornerne have skilt Svipdag fra Menglad , og utrøstelig indslutter hun sig med sine Møer paa et Slot, og omgiver det med flagrende Luer, for uforstyrret at lade Sorgens og Længselens, Frygtens og Haabets Qvad gienlyde i de høie Sale.

Giennem mange Farer, over Vindens kolde Veie, fremkiæmper Svipdag sig endelig til Menglads Bolig. Som Fremmed stædes ham ei Adgang, og han henvises til atter at vandre Ulves Veie gennem mørke Skove; men han veed, hvad han søger, og svarer:

Naar stirrende Øie
Ved Synet opfyldes
Af Sødhedens Vande,
Da nødig det vender
Sig bort fra sin Lyst.
See, hisset jeg skuer
De guldfagre Sale,
Som glimre i Gaarden,
|A:257Og Siælen saa gierne
Vil stilles i dem.

Efter at have prøvet Vægterens Vid, spørger Svipdag:

Mon Nogen det undes,
I Menglads de søde
Arme at sove?

og faaer til Svar:

Kun Svipdag allene,
Ei Andre det undes,
I Menglads de søde
Arme at sove.
Ham blev til Qvinde
Lovet den fagre,

Solskære Mø.

Beruset raaber han da:

Bank nu paa Dørren,
Oplad nu Porten,
Her seer du Svipdag.
Faa den kun vide
Villjen, som Menglad
Har til min Elskov.

Menglad tør ikke fæste Tro til det glade Budskab, og siger truende:

Dersom du lyver, at
Svipdag hiin unge
Langt fra er kommet
|A:258Hid til min Sal,
Da dine Øine skal
Hugges i Galgen af
Graadige Ravne;

men saasart hun overttydes om, at det er Sandhed, udbryder hun:

Vær da velkommen! nu
Haver jeg fanget
Fuglen, som bortfløi,
Ønskernes Fugl.
Kysset skal følge den
Venlige Hilsen; thi
Stor er den Glæde, som
Uventet Syn af
Den Elskede vækker.

Længe jeg sad paa
Den glimrende Borg,
Vented' dig Dage, og
Vented' dig Nætter.
Nu jeg dig skuer,
Dig, som jeg vented',
Atter du kom dog,
Svend! til min Sal.

Svipdag.

Inderlig længtes du
Efter min Elskov,
|A:259Høieste Attraa

Følte jeg stedse
Efter den Gammen, som
Nydes hos dig.
Nu er det Sandhed, at
Vi skal fortære
Alder og Tider i
Sluttede Favn.

Hvilken Modsætning, naar vi, efter at have med høi Følelse stirret en Tidlang paa det nedrullede Teppe, vandre bort fra dette Kiærlighedens Tempel, og kaste et Blik paa den ny Signe!

Paa ti lange Sider qvæler Hagbarth hende, uden at vilde give sig tilkiænde, og det blot for at have den Glæde, at see og at høre sin Elskedes Vaande over hans Død.

Vare nu endda Signes Udtalelser virkelig poetiske, da kunde vi øiebliklig glemme, hvem der skulde males, og føle med hende; men, o vee! maa vi ikke flygte, saasnart hun udbryder:

Død! – hvorfor spurgte jeg! død er han, siger du,
Død er min Ven, og jeg, jeg lever dog endnu?

Naar hun segner ned paa sit Leie, sigende: at hun lever dog endnu! maa man da ikke uvilkaarlig føres hen til Katastrophen i Kiærlighed uden Strømper ?

Fra hvilken Idee om Poesie udstammer Følgende:

|A:260 Signe.

O Siæl! af dig udfoer
Det sidste Haab,
Thi hvad mit Hierte havde, er borte. (!!!)
Elskov (?), Glæde, Salighed, o Skiæbne!
Har du bortjaget, som Billeder,
Spøgende med den urolige Siæl.

Thora.

O Nat! – see! det Stille
Taler jo, Mørket jo ynkes over dig (?)
O Mø! jeg seer din Taare
Trille i Natten.
Ak Arme! Arme!
Du har ei mere.

Ikke vil jeg heraf anføre mere, og ei udvikle den klare himmelvide Forskiæl mellem dybe, søndrede Toner, hvori Siælens Krampetræk ligesom afpræge sig, og hine forvirrede Lyd uden Sands; thi var det ei Figurer fra gamle Nord, der paadigtedes Sligt, da vilde jeg aldrig

omtalt Noget, der er saa hverdags. Det er ikke nok, at man forgiæves søger et Glimt af Asalæren; thi Signe er endog ligesaa god Kristen, som En af os. Man høre hende sige om Hagbarth:

Ja, hisset, hisset han hører,
End hører han, hører han denne
Afmægtige, klagende Stemme,
|A:261End lever han, ja du har Ret,
Og der, hvor han lever,
Ham snart skal jeg skue.
Mit Haab! du opvaagner, jeg hilser dig,
End har jeg tilbage
End de Ulyksaliges Haab,
Hos ham, hos ham skal jeg leve,
Da endes mit Liv (?) og min Klage.

Skulde man ikke virkelig troe, at man her hørte en af Nutidens københavnske Damer snakke væk i Takten fra Ballet i Aftes, eller er det maaske dog Signe, som vil til Valhal?

Til Slutning vil jeg anmærke, at vi i Sandvigs Levninger af Middelalderens Digtning have en skøn Vise om Habor og Signe . Anmærkningen kunde synes overflødig, dersom det ei vidstes, at man i vor Tid over de fem Skaaler og deres Jevninge glemte aldeles hine gamle Sange, hvoraf dog mange ere den herligste Poesie.² Det var intet **|A:262** Under, at man glemte dem; thi naar man drikker Døden pærefuld, og tager Flasken med til Lethes Bred, for igien at komme hiem til de fulde Tønder, da kan man vist nok ei finde Behag i at siunge:

Det var stolte Signelille,
Satte Ild i hver en Vraa,
Sig selver monne hun qvæle,
Alt under de Bolster blaa,

Og det blot af Kiærlighed og Troskab.

Risum teneatis amici!

Dog, hver Tid har sin Kiæphest, og om man end troer, at vor Tids er den bedste, bør jo dog hver Tid beholde sin egen, og man vil da ei fortænke mig i, at jeg troer, Visens Forfatter i denne Henseende langt overgaaer Signes ny Digter, naar han beskriver Maaden, hvorpaa Hagbart gav sig tilkiænde, saalunde:

|A:263 Habor.

I sige mig, stolte Signelil!
Mens vi er' ene to,
Er der Ingen i Verden til,
Som Eders Hu staaer paa?

Signe.

Jeg ingen veed i Verden til,
Som min Hu stander paa,
Foruden Habor, Kongens Søn.
Ham maa jeg ikke faae.

Habor.

Og er det Habor, Kongens Søn,
I have i Hiertet saa kiær,
Saamænd viid, stolte Signelill!
Han ligger Eder alt saa nær.

Dog, maaske er det over saadant Noget, Damerne nuomstunder
rødme, og i saa Fald beder jeg meget om Forladelse, da denne
uvante Ting vel i flere Henseender turde være til Uleilighed.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

1

Man erindre sig her Skirners Reise.

2

Jeg vil her blot nævne: inderlig Kiærlighed , Hellelilles Vise , det
tredobbelte Mord , og den, som vel burde staae øverst: den fortalte
Uskyldighed . Hvem kiænder de med disse Navne betegnede Qvad,
uden at gløde ved Mindet! Hvi nøler dog Oehlenschläger med, efter
Løfte, at lade den afviskende Haand glide sagtelig hen over
Middelalderens Sange! Maaskee vilde dog en Tonekunstner føle sig
begeistret til, ved sialegribende Melodier at indtvinge dem paa
deres gamle Plads i Nord, hvorfra de forjoges af dels frivole, dels
sandsløse Viser. O hvilke dybe forædlende Indtryk vilde de da ei
giøre paa Nordens voxende Mø, der nu selv i Sangen maa indsuge
Forfængelighedens og Koketteriets dræbende Gift!